

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****YUNUS EMRE TEKİN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2021/35468

Karar Tarihi : 23/12/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM
Yıldız SEFERİNOĞLU
Kenan YAŞAR
Metin KIRATLI

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Yunus Emre TEKİN

Vekili : Av. Osman Fatih AKGÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tahakkuk işleminin iptali talebiyle açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/7/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca oybirliği sağlanamaması nedeniyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Bilgisayar mühendisi olan başvurucunun 2015 yılındaki gelirleri ile ilgili yapılan vergi denetiminde bir kısım vergi borcu ve cezasına ilişkin ihbarname düzenlenmiştir.

6. Başvurucu 1/2015-12/2015 dönemine ait 43.367,42 TL tutarındaki özel usulsüzlük cezası tarhiyatının iptali talebiyle İstanbul 4. Vergi Mahkemesinde 26/11/2020 tarihinde dava açmıştır.

7. Başvurucu, dava konusu ettiği özel usulsüzlük cezası tarhiyatının tahakkuk ettirildiğini öğrenmesi üzerine bu defa tahakkuk işleminin iptali için 17/1/2021 tarihinde İstanbul 2. Vergi Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Dava dilekçesinde; özel usulsüzlük cezası hakkındaki ihbarnameye karşı iptal davası açtığını, açtığı davanın 6/1/1982

tarhli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesi gereğince tahsil işlemini kendiliğinden durdurması gerektiğini, bu nedenle tarh işlemine karşı açılan davanın sonuna kadar vergi alacağının tahakkuk edemeyeceğini belirtmiştir.

8. Mahkeme 19/3/2021 tarihinde davanın süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddine karar vermiş; karar gerekçesinde, dava konusu özel usulsüzlük cezasına ilişkin ihbarnamenin 27/10/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiğini, davanın otuz günlük dava açma süresinden sonra 17/1/2021 tarihinde açıldığını, dava konusu ihbarnamenin mevzuata uygun olarak yapıldığını belirterek davanın esasının incelenmesinin mümkün olmadığını açıklamıştır.

9. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; istinaf dilekçesinde davayı ihbarnameye karşı değil tahakkuk işlemine karşı açtığını dava dilekçesinde belirtmiş olmasına rağmen Mahkemenin dava açma süresini belirlerken davayı ihbarnameye karşı açmış gibi değerlendirmesinin hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir.

10. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi 16/6/2021 tarihinde istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

11. Nihai karar başvurucuya 6/7/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Öte yandan İstanbul 4. Vergi Mahkemesi 29/4/2021 tarihinde özel usulsüzlük cezası tarhiyatının iptaline karar vermiştir. Karar, istinaf aşamasından geçip kesinleşmiştir.

13. Başvurucu 9/11/2021 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu dilekçede bireysel başvurudan sonra idare tarafından tahakkuk işleminin başvuru konusu dava aleyhine sonuçlandığı hâlde geri alındığını ancak işlemin haksızlığının idare tarafından kabul edilmesinin aleyhe sonuçlanan bir mahkeme kararını ortadan kaldırmadığını, karar nedeniyle yargılama masraflarını ödediğini, bu süreçte pek çok manevi sıkıntı yaşadığını belirtmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. 2577 sayılı Kanun'un "Dava açma süresi" başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

2. Bu süreler;

a) İdari uyumsuzluklarda; yazılı bildirimin yapıldığı,

b) Vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarından doğan uyumsuzluklarda: Tahakkuku tahsile bağlı olan vergilerde tahsilatın; tebliğ yapılan hallerde veya tebliğ yerine geçen işlemlerde tebliğin; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin; tescile bağlı vergilerde tescilin yapıldığı ve idarenin dava açması gereken konularda ise ilgili merci veya komisyon kararının idareye geldiği;

Tarihi izleyen günden başlar.

..."

15. 2577 sayılı Kanun'un "Yürütmenin durdurulması" başlıklı 27. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

4. Vergi mahkemelerinde, vergi uyumsuzluklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. ..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 23/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu; davayı tahakkuk işlemine karşı açtığını belirtmesine rağmen Mahkemenin dava açma süresini belirlerken tarhiyat (ihbarname) işlemine karşı dava açmış gibi değerlendirme yapmasının, idarenin savunma dilekçelerinde süre konusunda bir itirazının olmamasına rağmen sanki süre itirazında bulunmuş gibi karara yansıtmasının adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü davayı tahakkuk işlemine karşı açmasına rağmen tarhiyat işlemine karşı açtığı değerlendirilerek süresinde açmadığı gerekçesiyle davanın reddedilmesine yönelik olduğundan iddia adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Başvurucu, bireysel başvuruda bulunduktan sonra idare tarafından başvuru konusu işlemin geri alındığını beyan etmiştir. Bu durumda uyumsuzluk konusu olan işlemin geri alınmasının başvurunun bireysel başvuru kapsamındaki mağduriyetini ortadan kaldırıp kaldırmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

21. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili taleplerin mahkemeye götürülmesi ve uyumsuzluğun esasının karara bağlanması hakkını güvence altına almaktadır. Başvurucu; dava konusu ettiği tahakkuk işleminin Mahkeme tarafından dikkate alınmadan daha önce açtığı başka bir

davanın konusunu oluşturan ihbarname işlemine karşı dava açmış gibi değerlendirilerek davayı süresinde açmadığı gerekçesiyle davanın reddedilmesinden yakınmıştır.

22. Bireysel başvuruya konu davanın esasını oluşturan tahakkuk işlemi ortadan kalkmış olsa bile başvurunun mahkemeye erişemediği, diğer bir deyişle davanın esasını mahkeme önünde tartışmaya açamadığı ortadadır. Bu nedenle başvurunun bir usul güvencesi olan mahkemeye erişim hakkı bakımından mağduriyetinin devam ettiği sonucuna varılmıştır.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

25. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (*Mohammed Aynosah* [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

26. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (*Özkan Şen* [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

27. Somut olayda davanın süre aşımından reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu değerlendirilmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

28. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

29. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

i. Kanunilik

30. Mahkeme, başvuruya konu davanın 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinde belirtilen sürede açılmadığı gerekçesiyle reddine karar vermiştir. Müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu açıktır.

ii. Meşru Amaç

31. Dava açmanın bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından müteaddit defa incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu incelemelerinde idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan idari istikrarın sağlanması şeklinde meşru bir amacı olduğuna işaret etmiştir (daha ayrıntılı değerlendirme için bkz. *Ayşe Yıldırım* [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; *Fatma Altuner* [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; *Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi* [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52).

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

32. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

33. Hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması bakımından dava açma hakkının belli bir süreyle sınırlandırılması tek başına mahkemeye erişim hakkını ihlal etmemekte ise de öngörülen sürenin makul olması, diğer bir ifadeyle haktan yararlanılmayı imkânsız kılacak veya aşırı derecede zorlaştıracak derecede kısa olmaması gerekir. Dava açma süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken dava ile elde edilecek hakkın niteliği, davanın konusu ve kişinin dava hakkının doğduğunu öğrenme imkânına sahip olup olmadığı gibi hususlar gözönünde bulundurulmalıdır. Öngörülen sürenin dava açmak için gerekli araştırma ve hazırlıkların yapılmasına, gerekiyorsa hukuki ve teknik yardım alınmasına yetecek ve hakkın önemiyle orantılı bir uzunlukta olmaması durumunda ölçüsüz olduğu söylenebilir (*Yaşar Çoban* [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 65).

34. Dava açma süresinin işlemeye başladığı an da mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında büyük önem taşımaktadır (*Yaşar Çoban*, § 66). Dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirleme ve mevzuatı bu yönüyle yorumlama görevi esasen yargı mercilerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili olarak mahkemelerin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın koşulları ışığında incelemektir (*Ahmet Yıldırım* [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

35. Başvurucu, özel usulsüzlük cezasına ilişkin düzenlenen ihbarnameye karşı dava açmasına rağmen dava konusu ettiği tarh işleminin tahakkuk etmesi nedeniyle bu defa tahakkuk işleminin iptali talebiyle dava açmıştır. Mahkeme, dava açma süresini ihbarnamenin tebliğinden itibaren başlatmış ve davanın süresinde açılmadığı sonucuna varmıştır. Başvurucunun istinaf dilekçesinde Mahkemenin dava konusunu doğru değerlendirmede, ihbarname işlemine değil tahakkuk işlemine karşı dava açtığı itirazı ise istinaf mercii tarafından cevaplanmadan istinaf istemi reddedilmiştir.

36. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından üzerinde durulması gereken asıl husus müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

37. Dava açma sürelerini düzenleyen usul hükümlerini yorumlamak yargı makamlarının görevindedir. Bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin yargı makamlarının hukuk kurallarına ilişkin yorumlarına müdahale etmesi mümkün değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi yargı makamlarının yorumlarının mahkemeye erişimi imkânsız kılıp kılmadığını ya da aşırı zorlaştırıp zorlaştırmadığını inceler.

38. Vergi borcunun vergi idaresi tarafından hesaplanması işlemi olan tarh, ilgilisine tebliğ edildikten sonra borcun tahsil edilebilmesi için tahakkuk etmesi gerekmektedir. Vergi mahkemelerinde tarhiyata karşı açılan davalarda -2577 sayılı Kanun'da belirtilen istisnalar hariç- yürütmenin durdurulması konusunda herhangi bir istem olmaksızın verginin tahsil işlemleri kendiliğinden durmaktadır. Diğer bir ifadeyle vergilendirme sürecinde bir tarh işlemine karşı dava açılması tarh işleminin daha ileri bir aşamaya geçmesini önlemektedir.

39. Başvurucu kendisine tebliğ edilen ihbarnameye konu tarh işlemine karşı daha önce dava açtığını, bu nedenle dava konusunun tahakkuk eden vergi borcunun iptali talebi olduğunu hem dava dilekçesinde hem de istinaf dilekçesinde belirtmiştir. Ancak Mahkeme ve istinaf mercii tarafından dava açma süresinin hesabında ihbarnamenin tebliğ tarihi esas alınmış ve başvurunun iddiaları cevapsız bırakılmıştır.

40. Yargı makamlarının başvurunun tüm itirazlarına rağmen ayrıca ve açık bir değerlendirme yapmadığı, bu şekilde davanın süre aşımından reddedilmesinin başvuru üzerinde ağır bir yüke sebep olduğu, ayrıca geline nokta da idarenin işlemi geri aldığı da

gözetildiğinde davanın reddedilmesinin tüm sonuçlarının başvuru üzerinde kaldığı anlaşıldığından müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

42. Öte yandan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varıldığından ayrıca diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik ve esas yönünden incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

43. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 30.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvurucu tarafından başvuruya konu işlemin idarece geri alındığı beyan edildiğinden tespit edilen mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

45. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için başvurucuya net 34.000 TL manevi ve 30.000 TL maddi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi ve 30.000 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderlerinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.